

A Systematic Analysis of the Entrepreneurial Ecosystem of Wellness Sports Tourism: A Bibliometric Review

Seyed Mehran Javadinia*

Department of Entrepreneurship, Kish International Campus of Tehran University, Tehran, Iran.

Email: sm.javadinia@ut.ac.ir

Babak Ziyae

Department of Corporate Entrepreneurship, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran.

Email: bziyae@ut.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history :
Received 24 October 2024
Received in revised form 21 December 2024
Accepted 20 January 2025
Published online 17 February 2025

Keywords:
Bibliometric, Sports tourism
Entrepreneurship ,health
tourism, Wellness tourism,
Well-being, sports tourism

ABSTRACT

Objective: This study aims to explore the evolution of research trends, identify key publications, and assess international collaborations in wellness tourism research from 2000 to 2024 through a bibliometric analysis.

Method: The analysis is based on 332 articles authored by 731 researchers from global institutions, published across 89 multidisciplinary sources. Metrics such as citations, document age, references, and international co-authorship were examined. Dominant keywords and emerging themes were identified to map research trends.

Findings: The study reveals a 17.4% annual growth rate in wellness tourism research, indicating rapid expansion. Key metrics include an average of 26.94 citations per document, 27.41% international co-authorship, and 2.7 authors per article on average. Dominant keywords include "wellness tourism," "health tourism," and "well-being," while emerging themes like "sustainability" and "mental health" reflect a shift toward holistic approaches. Influential articles focus on tourist motivations, economic impacts, and destination development.

Conclusion: Wellness tourism research is dynamic and rapidly evolving, with growing academic and industry interest. The findings highlight the importance of wellness travel for personal health, well-being, and sustainability, providing a roadmap for future research and development in this field.

Cite this article: Javadinia, M., & Ziyae, B (2025). The Role of Intellectual Property Rights in Factors Affecting the Creation and Development of Knowledge-Based Business Ventures in the Financial Sector. *Journal of Entrepreneurship and Innovation Research*, 3(4), 19-37. <https://doi.org/10.22034/eir.2024.485314.1120>

© The Author(s).

Publisher: Scientific Association of Entrepreneurship & Innovation in IRAN.

تحلیل سیستماتیک زیست بوم کارآفرینی گردشگری ورزشی تندرستی (همگانی): یک مرور علم سنجی

سید مهران جوادی نیا*

گروه کارآفرینی، پردیس بین المللی کیش دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: sm.javadinia@ut.ac.ir

بابک ضیاء

گروه کارآفرینی سازمانی، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: bziyae@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: این مطالعه به تحلیل علم‌سنجی مقالات مرتبط با کارآفرینی گردشگری ورزشی تندرستی (همگانی) در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ می‌پردازد. هدف اصلی این پژوهش، بررسی روندهای تحقیقاتی، مقالات کلیدی و همکاری‌های بین‌المللی در این حوزه است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۸/۳	روش‌شناسی: داده‌ها از ۳۳۲ مقاله منتشرشده توسط ۷۳۱ نویسنده گردآوری شده است. همچنین، ۸۹ منبع مختلف به عنوان منابع اصلی مقالات شناسایی شده و تعداد ۱۷۱۷۰ مرجع در این مطالعات استفاده شده است.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۰/۱	یافته‌ها: نرخ رشد سالانه این حوزه ۱۷٫۴٪ است که نشان‌دهنده توسعه سریع گردشگری تندرستی و کارآفرینی ناشی از آن در سال‌های اخیر است. میانگین استناد به هر مقاله ۲۶٫۹۴ و میانگین سن مقالات ۵٫۰۸ سال است که بیانگر تازگی و اهمیت پژوهش‌های این حوزه می‌باشد. همچنین، ۴۱ درصد از ۲۷ مقالات با همکاری‌های بین‌المللی منتشر شده و به‌طور متوسط هر مقاله توسط ۲٫۷ نویسنده تألیف شده است.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۱	نتیجه‌گیری: کلیدواژه‌های پرتکرار در مقالات شامل "گردشگری تندرستی"، "گردشگری سلامت"، "کارآفرینی ورزشی"، "رفاه"، "کارآفرینی گردشگری سلامت" و "مقاصد گردشگری" است. این تحلیل به شناسایی مقالات پر استناد، شبکه‌های همکاری و گرایش‌های نوظهور در زیست بوم کارآفرینی گردشگری تندرستی کمک می‌کند و به پژوهشگران آینده جهت‌دهی می‌دهد.
تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۱/۲۹	کلیدواژه‌ها: بیبلیومتریک، کارآفرینی گردشگری ورزشی، رفاه، گردشگری سلامت، گردشگری تندرستی، گردشگری ورزشی.
	استناد: جوادی نیا مهران، و ضیاء بابک (۱۴۰۳). تحلیل سیستماتیک زیست بوم کارآفرینی گردشگری ورزشی تندرستی (همگانی): یک مرور علم سنجی، پژوهش های کارآفرینی و نوآوری. ۳(۴)، ۱۹-۳۷.
	https://doi.org/10.22034/eir.2024.485314.1120
	ناشر: انجمن علمی کارآفرینی و نوآوری ایران.
	© نویسندگان.

مقدمه

گردشگری تندرستی با رویکرد همگانی، به عنوان یکی از جدیدترین و پویاترین بخش‌های صنعت گردشگری، به دلیل افزایش تقاضا برای بهبود کیفیت زندگی و تمرکز بر سلامت جسمانی و روانی، در دهه‌های اخیر مورد توجه بسیاری از پژوهشگران و محققان قرار گرفته است. این نوع از گردشگری شامل فعالیت‌هایی مانند یوگا، مدیتیشن، ماساژ، و سفر به مقصدهایی با چشمه‌های آب گرم، اسپاه‌ها، و محیط‌های طبیعی با قابلیت‌های درمانی است که هدف اصلی آن بهبود و ارتقای سلامت جسمی و روانی گردشگران است (Gulyas & Molnar, 2023). افزایش تقاضا برای فعالیت‌های تندرستی، ناشی از عواملی مانند استرس‌های شغلی، سرعت زندگی مدرن، و نیاز به فرار از زندگی روزمره در محیط‌های شهری است که منجر به رشد سریع گردشگری تندرستی به عنوان یکی از شاخه‌های اصلی صنعت گردشگری شده است (Suban, 2022).

از طرفی دیگر، با توجه به گستردگی و پویایی این حوزه، بررسی و تحلیل علمی دقیق برای شناسایی روندهای نوظهور و تعیین ساختار موضوعی این شاخه از گردشگری ضروری است. به همین دلیل، استفاده از روش‌های علم‌سنجی و تحلیل استنادی به عنوان ابزاری برای ارزیابی و دسته‌بندی تحقیقات در این زمینه رواج یافته است (Köseoglu et al., 2016). علم‌سنجی، به‌ویژه با استفاده از نرم‌افزارهای تجزیه و تحلیل استنادی، امکان تجسم ساختارهای علمی و تعیین محورهای کلیدی تحقیقاتی در گردشگری تندرستی را فراهم می‌سازد. این روش‌ها می‌توانند به شناسایی نویسندگان برجسته، مقالات پر استناد و مجلات تاثیرگذار در این حوزه کمک کنند و بدین ترتیب زمینه‌ساز توسعه نظری و عملی بیشتر در این زمینه شوند (Suban, 2022).

در یک مرور جامع علم‌سنجی، بررسی استنادات علمی نشان می‌دهد که تحقیقات مربوط به گردشگری تندرستی و کارآفرینی حاصل از این نوع گردشگری، به طور قابل توجهی در سال‌های اخیر رشد داشته است. به‌ویژه، در دوره زمانی 2010 تا 2022، تحقیقات گسترده‌ای در زمینه تجارب گردشگری تندرستی، فلسفه تندرستی، و رابطه آن با رضایت مشتری و بازاریابی انجام شده است. این تحقیقات شامل ابعاد مختلفی از جمله پایداری، کیفیت خدمات، و تاثیرات بحران‌هایی مانند پاندمی کووید 19- بوده است که تاثیرات آن بر رفتار گردشگران و تقاضا برای مقاصد تندرستی بررسی شده است (Gulyas & Molnar, 2023).

از نظر پژوهش‌های مرتبط، گردشگری تندرستی به‌طور عمده در رشته‌های علوم اجتماعی و اقتصادی مورد مطالعه قرار گرفته و زبان اصلی انتشار مقالات در این حوزه انگلیسی است. تحلیل استنادی همچنین نشان می‌دهد که بیشتر پژوهش‌ها در مجلات معتبر علمی منتشر شده و نقش کلیدی در توسعه این حوزه داشته‌اند (Muritala et al., 2020).

همچنین، ابزارهای علم‌سنجی می‌توانند به تعیین موضوعات اصلی پژوهشی و خوشه‌بندی‌های موضوعی در این حوزه کمک کنند. بر اساس تحلیل کلیدواژه‌ها، موضوعاتی مانند انگیزه‌ها، پایداری، و فلسفه تندرستی از جمله مهم‌ترین محورهای پژوهشی در سال‌های اخیر بوده‌اند (Suban, 2022).

به‌علاوه، تحقیقات علم‌سنجی نشان می‌دهد که گردشگری تندرستی به‌طور فزاینده‌ای در پیوند با تجارب گردشگری به یادماندنی مورد مطالعه قرار گرفته است. مطالعات نشان می‌دهند که تجربیات توریستی به یادماندنی در تعیین مقاصد گردشگری و رفتارهای پس از سفر نقش کلیدی ایفا می‌کنند. با این حال، گردشگری تندرستی به عنوان یکی از اشکال گردشگری نوظهور، هنوز در تحقیقات تجربی مرتبط با تجربیات به یادماندنی به اندازه کافی مورد توجه قرار نگرفته است و این موضوع نیاز به تحقیقات بیشتری دارد (Dahanayake et al., 2022).

در نتیجه، مرور علم‌سنجی در حوزه زیست بوم کارآفرینی گردشگری تندرستی می‌تواند به شناسایی شکاف‌های پژوهشی و تعیین مسیرهای آتی تحقیق کمک کند. همچنین این نوع مرورها ابزار ارزشمندی برای محققان و سیاست‌گذاران فراهم می‌کند تا بتوانند با استفاده از داده‌های علمی، تصمیم‌گیری‌های دقیق‌تری در زمینه توسعه و مدیریت مقاصد گردشگری تندرستی داشته باشند. با توجه به روند رو به رشد این حوزه، به‌ویژه در دوران پساکرونا، انتظار می‌رود که گردشگری تندرستی به عنوان یکی از اشکال اصلی گردشگری در دهه‌های آتی به رشد و توسعه خود ادامه دهد (Mohanar & Shekhar, 2022).

پیشینه پژوهش

گردشگری تندرستی با رویکرد همگانی یکی از سریع‌ترین بخش‌های در حال رشد صنعت گردشگری است و توجه زیادی از سوی محققان و فعالان صنعت را به خود جلب کرده است. این نوع از گردشگری به عنوان شاخه‌ای از گردشگری سلامت، به بهبود وضعیت جسمی و روانی گردشگران از طریق فعالیت‌های مختلف مانند یوگا، مدیتیشن، ماساژ، چشمه‌های آب گرم، و سفر به مناطق طبیعی با قابلیت‌های درمانی می‌پردازد. با افزایش توجه به سلامت جسمی و روانی در جوامع مدرن، تقاضا برای گردشگری تندرستی در دهه‌های اخیر به طور قابل توجهی افزایش یافته است.

گردشگری تندرستی به نوعی از گردشگری گفته می‌شود که در آن فرد هیچگونه بیماری جسمی یا ناراحتی ندارد و تنها برای رهایی از تنش‌های زندگی و تجدید قوا، بدون مداخله و نظارت پزشکی، به دهکده‌های سلامت و اقامتی سفر می‌کند (احمدپور داریانی و همکاران، ۱۳۹۸). (۱۳۹۸ به گفته صالحی و همکاران (۱۳۹۷)، اخیراً در تعاریف گردشگری تندرستی، به علاوه بر سلامتی جسم، به تفریحات و امکاناتی که باعث سلامتی دیگر ابعاد وجودی انسان می‌شود نیز توجه می‌شود. در این نوع از گردشگری، مسافران معمولاً به دنبال آرامش، رهایی از تنش‌های روزمره و دوری از آلودگی‌های زندگی شهری هستند. هر کشوری با توجه به تعریف خود از عوامل ایجاد آرامش و فرهنگ خاص خود، مکان‌هایی را برای گردشگری تندرستی در نظر می‌گیرد. کشورهایی که دارای مکاتب فکری مادی مانند یوگا هستند، دستورالعمل‌های مرتبط با یوگا را برای گردشگری تندرستی پیشنهاد می‌دهند. گردشگری ورزشی و گردشگری غذایی نیز از جمله اقسام دیگر گردشگری تندرستی به شمار می‌آیند که زمینه‌های کارآفرینی و اشتغالزایی را فراهم می‌کند (پیشنمازی رستمکلائی و همکاران، ۱۳۹۹).

در ادامه، گردشگری پیشگیرانه به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های گردشگری تندرستی مورد بررسی قرار می‌گیرد. به گفته حقیقی و همکاران (۱۳۸۶)، در این نوع گردشگری، افراد با هدف بهره‌مندی از امکانات طبیعی مقصد مانند آب و هوای مطلوب، چشمه‌های آب گرم (اسپاها) و مجموعه‌های لجن درمانی سفر می‌کنند. در این نوع گردشگری، استفاده از این امکانات بهبود روحی و جسمی را به دنبال داشته و از بروز بیماری‌ها و ناراحتی‌های جسمی و روحی پیشگیری می‌کند (پیشنمازی رستمکلائی و همکاران، ۱۳۹۹). گردشگری تندرستی به طور کلی به عنوان مجموعه‌ای از فعالیت‌های مختلف با هدف بهبود کلیت سلامت جسمی، روانی، و اجتماعی افراد تعریف شده است. این نوع گردشگری شامل طیف گسترده‌ای از خدمات و تجربیات است که از سفر به چشمه‌های آب گرم تا فعالیت‌های بدنی مانند یوگا و مدیتیشن را در بر می‌گیرد. این فعالیت‌ها در محیط‌هایی صورت می‌گیرد که برای بازیابی سلامت و آرامش گردشگران طراحی شده‌اند (Pessot et al., 2021).

مطالعات نشان می‌دهند که گردشگری تندرستی شامل ترکیبی از درمان‌های سنتی پزشکی و جایگزین است و گردشگران به دنبال بهبود سلامت و کیفیت زندگی خود هستند. از جمله خدمات محبوب می‌توان به استفاده از چشمه‌های آب گرم، ماساژ درمانی و روش‌های سنتی مانند طب سوزنی اشاره کرد. علاوه بر این، برخی مطالعات نشان داده‌اند که طراحی محیطی و استفاده از فضاهای طبیعت محور مانند باغ‌های زیبا و چشمه‌های طبیعی در بهبود سلامت گردشگران مؤثر است.

استفاده از منابع طبیعی یکی از عوامل کلیدی موفقیت مقاصد گردشگری تندرستی به شمار می‌رود. منابع طبیعی نظیر چشمه‌های آب گرم، محیط‌های جنگلی و کوهستانی، در جلب توجه گردشگران برای ارتقاء سلامت جسمی و روانی آن‌ها نقش بسیار مهمی دارند. مطالعه‌ای مروری به اهمیت استفاده پایدار از منابع طبیعی و نقش آن‌ها در توسعه گردشگری تندرستی پرداخته است و نشان می‌دهد که استفاده مناسب از این منابع نه تنها به افزایش رضایت گردشگران کمک می‌کند، بلکه به پایداری اقتصادی این مناطق نیز منجر می‌شود (Pessot et al., 2021).

همچنین، طراحی محیط‌های طبیعی و استفاده از فضاهایی که به تجربه ارتباط نزدیک با طبیعت کمک می‌کنند، تأثیرات مثبتی بر گردشگران دارند. طراحی‌های مبتنی بر اصول بیوفیلیک، که بر ارتباط نزدیک انسان با طبیعت تأکید دارند، به بهبود روحیه و سلامت روانی گردشگران کمک می‌کنند. مطالعه‌ای بر روی طراحی پروژه‌های گردشگری تندرستی در هند نشان داده است که ادغام این اصول در طراحی مقاصد گردشگری می‌تواند به افزایش جذابیت این مقاصد منجر شود.

گردشگری تندرستی به دلیل فواید متعددی که برای مقاصد گردشگری دارد، به عنوان یک صنعت سودآور در بسیاری از کشورها شناخته شده است. در بسیاری از مناطق گردشگری، استفاده از منابع طبیعی و ارائه خدمات تندرستی باعث جذب گردشگران بیشتر و بهبود اقتصاد محلی شده است. به ویژه استفاده از خدمات مرتبط با تندرستی مانند چشمه های آب گرم و اسپاها می تواند به افزایش درآمد محلی و اشتغال زایی در مناطق توریستی کمک کند (Anggiri & Ilyas, 2019).

همچنین مطالعات نشان می دهند که گردشگری تندرستی تأثیرات اجتماعی مهمی نیز دارد. این نوع گردشگری علاوه بر بهبود کیفیت زندگی گردشگران، به بهبود وضعیت سلامت جوامع محلی کمک می کند. بسیاری از مناطق گردشگری از گردشگری تندرستی به عنوان ابزاری برای ترویج سبک زندگی سالم استفاده می کنند و این امر به ارتقای سطح سلامت جامعه محلی کمک می کند (Hillier et al., 2005).

گردشگری تندرستی در دهه های اخیر به یکی از بخش های اصلی صنعت گردشگری تبدیل شده است. این بخش از گردشگری، به ویژه پس از بحران هایی نظیر شیوع ویروس کووید-19، به شدت رشد کرده است. بسیاری از افراد پس از بحران کرونا به دنبال مقاصدی هستند که به آنها کمک کند تا سلامت جسمی و روانی خود را باز یابند. لذا تقاضا برای خدمات مرتبط با تندرستی و سلامت در حال افزایش است و انتظار می رود این روند در سال های آینده نیز ادامه یابد (Vong et al., 2021).

با وجود رشد قابل توجه در مطالعات گردشگری تندرستی، هنوز شکاف های مهمی در این زمینه وجود دارد. برخی از مطالعات به بررسی تجربه گردشگران از خدمات تندرستی پرداخته اند، اما مطالعات بیشتری در زمینه تأثیرات روان شناختی و جسمانی بلندمدت این نوع گردشگری مورد نیاز است. علاوه بر این، بسیاری از مقاصد گردشگری به طور کامل از ظرفیت های بالقوه گردشگری تندرستی استفاده نکرده اند و نیاز به توسعه زیرساخت های مرتبط با این بخش وجود دارد (Zhong et al., 2021).

روش شناسی پژوهش

در این پژوهش، از روش تحلیل علم سنجی (Bibliometric Analysis) استفاده شده است تا به بررسی وضعیت پژوهش های مرتبط با گردشگری تندرستی و کارآفرینی ناشی از این صنعت پرداخته شود. داده های این پژوهش از پایگاه داده Scopus استخراج شده و به کمک نرم افزار R و کتابخانه Bibliometrix تحلیل شدند. هدف از این روش شناسی، بررسی انتشارات علمی در زمینه گردشگری تندرستی و شناسایی روندهای تحقیقاتی، مقالات پراستناد، تحلیل هم استنادی (Co-citation Analysis) و شبکه همکاری های علمی میان نویسندگان است.

فرآیند جستجو در پایگاه داده Scopus با استفاده از کلیدواژه Wellness AND Tourism انجام شد. این جستجو به منظور شناسایی تمامی مقالات مرتبط با گردشگری تندرستی و حوزه های مرتبط انجام شد. بازه زمانی در نظر گرفته شده برای جستجو، بین سال های 2000 تا 2024 بود و در نهایت 332 مقاله مرتبط انتخاب شدند.

معیارهای ورود به این پژوهش شامل مقالاتی بود که در پایگاه داده Scopus نمایه شده، دارای داوری همتا (peer-reviewed) بودند و به زبان انگلیسی منتشر شده اند. تمامی مقالاتی که به مباحث مرتبط با گردشگری تندرستی و کارآفرینی ناشی از این صنعت درآمدزا پرداخته اند، در این تحلیل گنجانده شدند. علاوه بر این، مقالاتی که موضوعاتی مانند کارآفرینی در گردشگری سلامت و ورزش و نیز موضوعات مرتبط با پایداری در گردشگری سلامت را پوشش می دادند نیز مورد بررسی قرار گرفتند.

برای تحلیل داده های استخراج شده، نرم افزار R و کتابخانه Bibliometrix استفاده شد. تحلیل های انجام شده شامل موارد زیر بود:

- تحلیل هم استنادی (Co-citation Analysis): این تحلیل برای شناسایی مقالاتی که به طور مکرر در کنار هم استناد شده اند و کشف ارتباط بین مفاهیم کلیدی انجام شد.
- تحلیل شبکه نویسندگان: این تحلیل به شناسایی نویسندگان برجسته و شبکه همکاری های علمی میان نویسندگان در این حوزه کمک کرد.
- تحلیل کلمات کلیدی: با هدف شناسایی مفاهیم و موضوعات رایج در کارآفرینی گردشگری تندرستی.

• تحلیل روندهای زمانی: به منظور بررسی تغییرات در تعداد مقالات منتشر شده در طول زمان و شناسایی روندهای جدید تحقیقاتی در این حوزه.

این امر نشان‌دهنده تعامل علمی گسترده در حوزه گردشگری تندرستی است. به منظور تجسم داده‌ها و نتایج تحلیل علم‌سنجی، از نمودارها و گراف‌های مختلف مانند نقشه‌های هم‌استنادی، تحلیل کلمات کلیدی و شبکه نویسندگان استفاده شد. این گراف‌ها به کمک نرم‌افزار R و کتابخانه‌های جانبی آن ایجاد شدند و به نمایش تصویری نتایج و درک بهتر روابط بین مقالات و نویسندگان کمک کردند. این تحلیل به درک بهتر از زیست‌بوم علمی و روندهای تحقیقاتی در حوزه گردشگری تندرستی کمک کرده و می‌تواند به‌عنوان مبنایی برای پژوهش‌های آینده در این حوزه مورد استفاده قرار گیرد.

یافته‌های پژوهش

شکل شماره ۱. آمار تحلیلی در خصوص مقالات مرتبط با گردشگری تندرستی در اسکوپوس

تصویر نشان‌دهنده آمار تحلیلی مقالات مرتبط با کارآفرینی گردشگری تندرستی از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ است. این داده‌ها اطلاعاتی را درباره تعداد مقالات، نویسندگان، منابع و نرخ رشد این حوزه ارائه می‌دهد. بازه زمانی^۱: مقالات مرتبط با گردشگری تندرستی در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ بررسی شده‌اند. منابع^۲: منابع مختلف برای مقالات مرتبط با این حوزه استفاده شده است. تعداد مقالات^۳: در مجموع ۳۳۲ مقاله منتشر شده است که به حوزه گردشگری تندرستی اختصاص دارد. نرخ رشد سالانه^۴: این حوزه با رشد سالانه ۱۷.۴٪ مواجه بوده که نشان‌دهنده توجه فزاینده به این حوزه است. نویسندگان^۵: نویسنده در تولید مقالات این حوزه مشارکت داشته‌اند. مقالات تک‌نویسنده‌ای^۶: از این تعداد، ۵۵ مقاله به صورت تک‌نویسنده‌ای نوشته شده‌اند. همکاری‌های بین‌المللی^۷: ۲۷.۴۱٪ از مقالات با همکاری نویسندگانی از کشورهای مختلف نوشته شده‌اند. تعداد هم‌نویسندگان^۸: به ازای هر مقاله: به طور متوسط ۲.۷ نویسنده در هر مقاله مشارکت داشته‌اند. کلیدواژه‌های نویسندگان^۹: ۱۰۵۰: کلیدواژه توسط نویسندگان برای مقالات خود انتخاب شده‌اند. تعداد منابع^{۱۰}: مجموعاً ۱۷۱۷۰ منبع در این مقالات مورد استناد قرار گرفته است.

¹ Timespan

² Sources

³ Documents

⁴ Annual Growth Rate

⁵ Authors

⁶ Authors of Single-Author Doc

⁷ International Co-Authorship

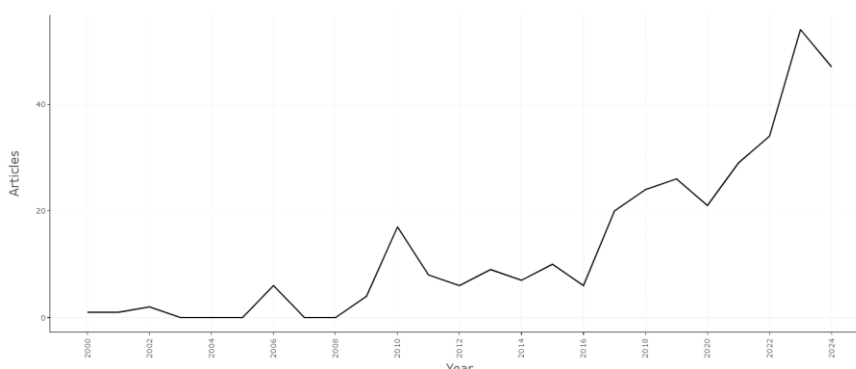
⁸ Co-Authors per Doc

⁹ Author's Keywords

¹⁰ References

میانگین سن اسناد^۱: میانگین سن مقالات 5.08 سال است، که نشان می‌دهد بسیاری از مطالعات در این حوزه جدید و به‌روز هستند. میانگین استناد به هر مقاله^۲: به‌طور متوسط هر مقاله 26.94 استناد دریافت کرده است. این آمار نشان می‌دهد که گردشگری تندرستی و کارآفرینی مرتبط به آن، به عنوان یک حوزه در حال رشد، توجه زیادی از سوی پژوهشگران در سراسر جهان جلب کرده است و با سرعت بالایی در حال توسعه است که این امر توجه به توسعه کارآفرینی را در برمی‌گیرد.

میزان تولید مقالات بر اساس سال

نمودار شماره ۱۵. نمودار روند انتشار مقالات در حوزه گردشگری تندرستی (2000-2024)

نمودار ارائه شده نشان‌دهنده روند انتشار مقالات علمی مرتبط با کارآفرینی حاصل از گردشگری تندرستی از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ است. همانطور که مشاهده می‌شود، در ابتدای دهه ۲۰۰۰، تعداد مقالات منتشر شده در این حوزه بسیار کم بوده است و تعداد مقالات منتشر شده به‌طور مداوم در سطح پایینی قرار داشته است.

در ابتدای این دوره، تعداد مقالات منتشر شده در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی محدود بود و نوسانات بسیار کمی مشاهده می‌شود. این موضوع نشان می‌دهد که در دهه اول قرن بیست و یکم، این حوزه توجه کمتری از سوی پژوهشگران به خود جلب کرده بود. البته ممکن است این نوسانات ناشی از ظهور تدریجی این مفهوم به عنوان یک حوزه تحقیقاتی جدید باشد.

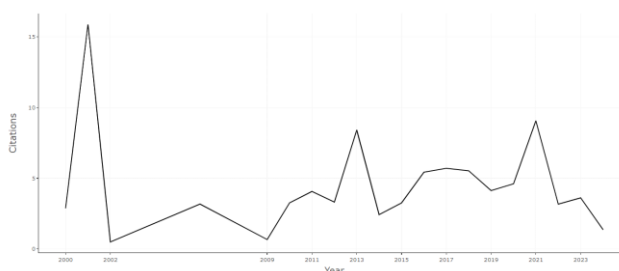
از سال ۲۰۱۰ به بعد، شاهد یک جهش نسبی در تعداد مقالات منتشر شده هستیم که در سال ۲۰۱۱ به اوج می‌رسد. این افزایش می‌تواند نشان‌دهنده افزایش آگاهی جهانی نسبت به مزایای گردشگری تندرستی و تأثیر آن بر بهبود سلامت جسمانی و روانی افراد باشد. اگرچه بعد از سال ۲۰۱۱، تعداد مقالات دوباره کاهش می‌یابد، اما انتشار آن‌ها در سطح بالاتری نسبت به دهه قبل باقی می‌ماند.

از سال ۲۰۱۶، تعداد مقالات منتشر شده در این حوزه دوباره روندی افزایشی پیدا کرده است. در این دوره، توجه به مسائل مربوط به سلامت و تندرستی در سطح جهانی و کارآفرینی حاصل از آن به‌طور چشمگیری افزایش یافته است، به ویژه با ظهور و شیوع بیماری‌هایی مانند کووید-۱۹ که باعث افزایش تقاضا برای مقاصد گردشگری با تمرکز بر سلامت شده است. در سال‌های اخیر، به ویژه پس از بحران کووید-۱۹، تعداد مقالات مرتبط با گردشگری تندرستی به شکل قابل توجهی افزایش یافته است. این روند افزایشی نشان‌دهنده توجه بیشتر محققان به این حوزه است که با افزایش تقاضای مردم برای سفر به مقاصدی که بر بهبود سلامت و تندرستی تمرکز دارند، همزمان شده است. این امر همچنین می‌تواند ناشی از توجه بیشتر به تأثیرات روانی و جسمانی بیماری‌های جهانی بر افراد و نیاز آن‌ها به بهبود وضعیت سلامتی باشد.

¹ Document Average Age

² Average Citations per Doc

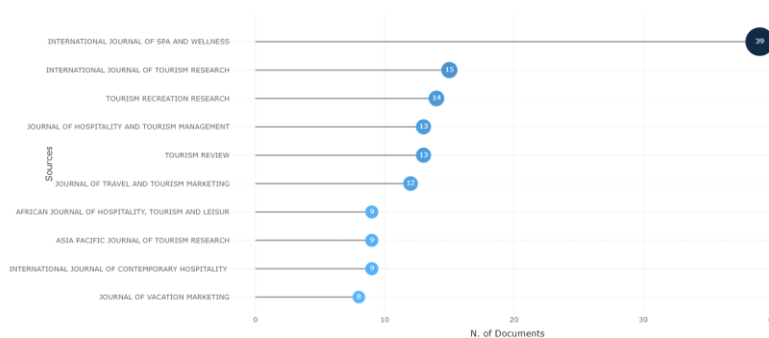
میزان ارجاعات بر اساس سال به مقالات

نمودار شماره ۲. نمودار تعداد استنادها به مقالات در حوزه گردشگری تندرستی (2000-2024)

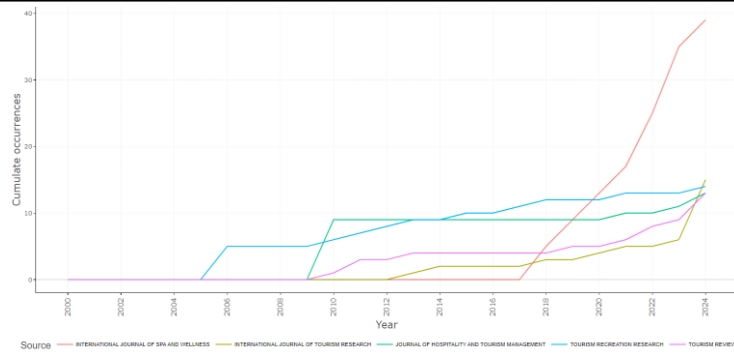
نمودار استنادها به مقالات کارآفرینی گردشگری تندرستی در بازه ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ نوسانات متعددی را نشان می‌دهد. در سال ۲۰۰۱ یک اوج قابل توجه دیده می‌شود که احتمالاً ناشی از انتشار مقالات برجسته است. پس از آن، تا سال ۲۰۱۰ تعداد استنادها نسبتاً پایدار و کم بوده است. از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳، افزایش نسبی در استنادها مشاهده می‌شود که این روند تا سال ۲۰۲۱ ادامه داشته و در این سال به اوج جدیدی می‌رسد. این افزایش احتمالاً به دلیل توجه بیشتر به گردشگری تندرستی پس از بحران‌هایی مانند کووید ۱۹ است. با این حال، در سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ تعداد استنادها کاهش یافته است. به طور کلی، روند استنادها نشان‌دهنده توجه بیشتر محققان به این حوزه در سال‌های اخیر است، به‌ویژه با افزایش اهمیت سلامت جسمی و روانی در جوامع مدرن.

بیشترین مجلات که مقاله چاپ کرده‌اند:

نمودار شماره ۳. تعداد مقالات منتشر شده در حوزه گردشگری تندرستی بر اساس مجلات علمی

نمودار ارائه شده تعداد مقالات منتشر شده در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی را بر اساس مجلات علمی مختلف نمایش می‌دهد. International Journal of Spa and Wellness با ۳۹ مقاله، بیشترین تعداد مقالات را به خود اختصاص داده است و نشان می‌دهد که این مجله یکی از منابع اصلی انتشار مقالات در این حوزه است. پس از آن، International Journal of Tourism Research با ۱۵ مقاله و Tourism Recreation Research با ۱۴ مقاله در رتبه‌های بعدی قرار دارند. این مجلات به عنوان منابع معتبر و تخصصی در حوزه‌های گردشگری، تندرستی و مدیریت گردشگری شناخته می‌شوند. همچنین مجلاتی مانند Journal of Hospitality and Tourism Management و Tourism Review نیز سهم قابل توجهی از مقالات منتشر شده را به خود اختصاص داده‌اند. این توزیع نشان‌دهنده تمرکز مقالات علمی مرتبط با گردشگری تندرستی در مجلات تخصصی گردشگری و تندرستی است و بیانگر رشد تحقیقات در این زمینه در مجلات علمی معتبر است.

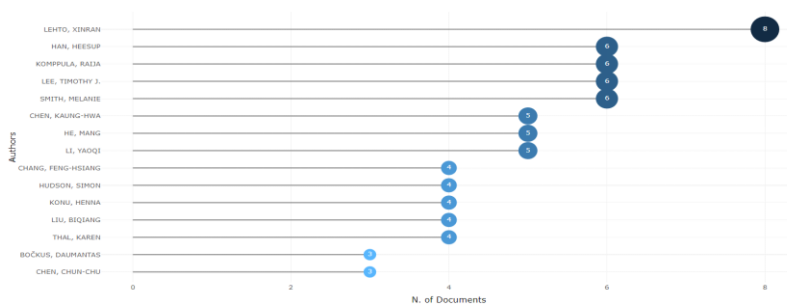

نمودار شماره ۴. روند انتشار مقالات در مجلات در سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴

نمودار تجمعی نمایش داده شده، تعداد مقالات منتشر شده در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی را در مجلات مختلف از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ نشان می‌دهد. این نمودار روند رشد انتشار مقالات در چندین مجله معتبر را نمایش می‌دهد. International Journal of Spa and Wellness از سال ۲۰۲۰ به بعد رشد قابل توجهی را نشان داده است و بیشترین تعداد مقالات را در سال‌های اخیر به خود اختصاص داده است. این مجله در سال‌های اخیر به یکی از منابع اصلی انتشار مقالات مرتبط با گردشگری تندرستی تبدیل شده است. Tourism Recreation Research و Journal of Hospitality and Tourism Management از سال ۲۰۱۰ به بعد به تدریج افزایش در تعداد مقالات منتشر شده داشته‌اند، اما رشد آن‌ها به اندازه International Journal of Spa and Wellness نبوده است. این موضوع نشان می‌دهد که این مجلات نیز به عنوان منابع اصلی در حوزه‌های گردشگری و مدیریت کارآفرینی گردشگری فعالیت می‌کنند و به تدریج توجه بیشتری به موضوعات مرتبط با گردشگری تندرستی داشته‌اند.

International Journal of Tourism Research و Tourism Review نیز از سال ۲۰۱۵ به بعد روند رشد نسبی را نشان می‌دهند. این مجلات در کنار سایر مجلات تخصصی، به انتشار مقالات مرتبط با گردشگری تندرستی پرداخته‌اند و نقش مهمی در انتشار تحقیقات مرتبط داشته‌اند.

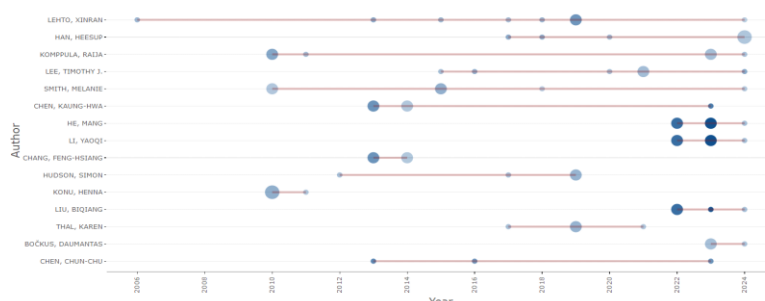
نویسندگان در دوره زمانی

نمودار شماره ۵. پرکارترین نویسندگان در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی

نمودار ارائه شده نشان دهنده تعداد مقالات منتشر شده توسط نویسندگان مختلف در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی است. در این نمودار، نویسندگانی که بیشترین تعداد مقالات را در این حوزه منتشر کرده‌اند، مشخص شده‌اند.

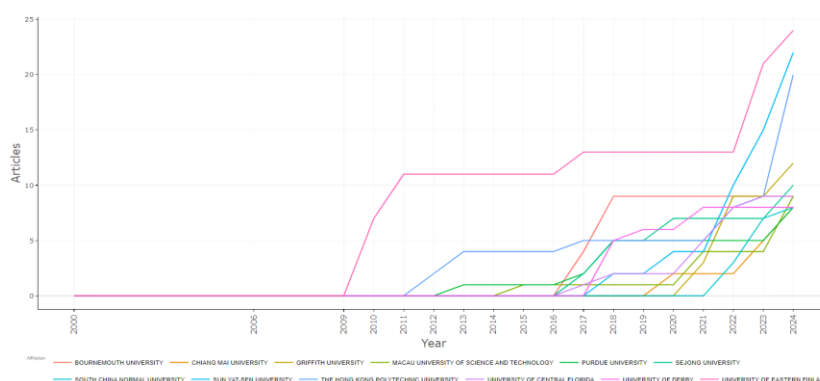
این نمودار نشان‌دهنده نقش کلیدی این نویسندگان در پیشبرد پژوهش‌های مرتبط با گردشگری تندرستی است و اهمیت کارهای آن‌ها در این زمینه را برجسته می‌کند. به‌طور کلی، نویسندگانی که در این نمودار نمایش داده شده‌اند، نقش عمده‌ای در شکل‌گیری و گسترش دانش مرتبط با گردشگری تندرستی داشته‌اند.

نمودار شماره ۶. فعالیت نویسندگان بر اساس روند زمانی

نمودار بالا نشان‌دهنده توزیع زمانی مقالات نویسندگان مختلف در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۲۴ است. هر نقطه در این نمودار نشان‌دهنده یک مقاله منتشر شده توسط نویسنده مربوطه در یک سال خاص است و اندازه دایره‌ها بیانگر تأثیر یا میزان استنادهای هر مقاله است. این نمودار بیانگر آن است که نویسندگان مختلف در دوره‌های زمانی متفاوت با تأثیرات متفاوت در حوزه گردشگری تندرستی و تناسب آن با کارآفرینی‌ها فعالیت داشته‌اند. برخی از نویسندگان مانند Lehto و Han از لحاظ تعداد و تأثیرگذاری مقالات برجسته‌تر هستند، در حالی که نویسندگانی مانند He و Li در سال‌های اخیر به طور چشمگیری در این حوزه فعالیت داشته‌اند.

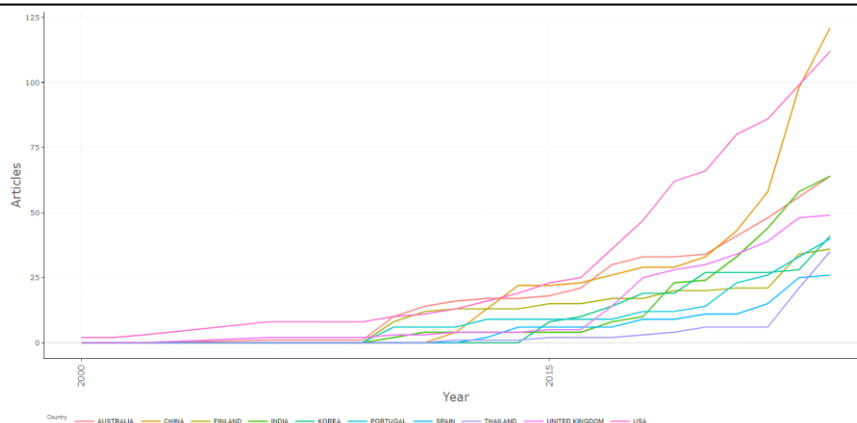
فعال‌ترین موسسات تحقیقاتی

نمودار شماره ۷. روند تولید برترین موسسات تحقیقاتی در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی

نمودار ارائه‌شده نشان‌دهنده تعداد مقالات منتشرشده در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی توسط دانشگاه‌ها و مؤسسات مختلف از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ است. هر خط در نمودار نشان‌دهنده فعالیت پژوهشی یک دانشگاه است و تغییرات تعداد مقالات آن‌ها در طول زمان نمایش داده شده است. این نمودار نشان می‌دهد که بسیاری از دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی در سال‌های اخیر به حوزه گردشگری تندرستی توجه بیشتری کرده‌اند. Bournemouth University با فاصله زیاد در صدر قرار دارد و به عنوان یکی از مراکز برجسته در این حوزه فعالیت می‌کند. به‌طور کلی، افزایش فعالیت پژوهشی دانشگاه‌های مختلف در این حوزه نشان‌دهنده رشد روزافزون اهمیت کارآفرینی گردشگری تندرستی در پژوهش‌های علمی است و انتظار می‌رود این روند در آینده نیز ادامه یابد.

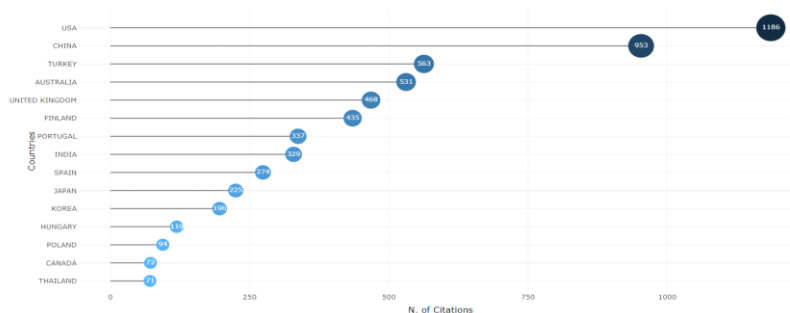
بیشترین تولیدات بر اساس کشورها

نمودار شماره ۸. تعداد مقالات منتشر شده در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی بر اساس کشورهای مختلف

نمودار ارائه شده تعداد مقالات منتشر شده در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی را بر اساس کشورهای مختلف از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ نشان می‌دهد. هر خط در این نمودار نشان‌دهنده فعالیت پژوهشی یک کشور در این حوزه است و تغییرات تعداد مقالات در طول زمان را به تصویر می‌کشد این نمودار نشان می‌دهد که کشورهای مختلف در طول سال‌های اخیر به تدریج به اهمیت گردشگری تندرستی و کارآفرینی حاصل از آن پی برده و فعالیت‌های پژوهشی خود را در این زمینه افزایش داده‌اند. چین و ایالات متحده آمریکا به‌عنوان کشورهای پیشرو در این حوزه شناخته می‌شوند، در حالی که کشورهای اروپایی و آسیایی مانند استرالیا، فنلاند، پرتغال و کره جنوبی نیز به‌طور چشمگیری به این حوزه علاقه‌مند شده‌اند. رشد سریع تعداد مقالات پس از سال ۲۰۲۰ در بسیاری از کشورها نشان‌دهنده افزایش توجه جهانی به اهمیت گردشگری تندرستی و سلامت است.

بیشترین ارجاعات بر اساس کشور

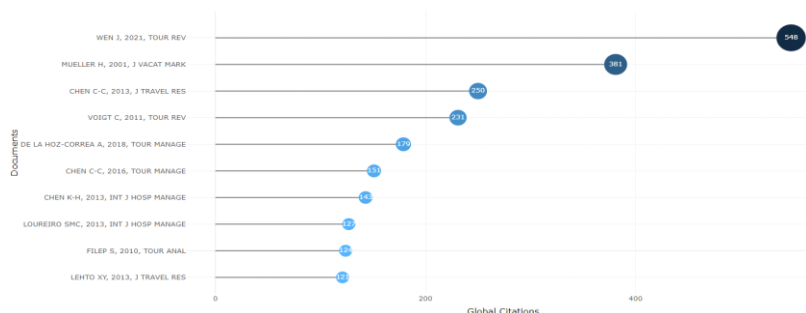

نمودار شماره ۹: تعداد استنادهای علمی به مقالات مرتبط با کارآفرینی گردشگری تندرستی بر اساس کشور

نمودار ارائه شده تعداد استنادهای علمی (citations) به مقالات مرتبط با کارآفرینی گردشگری تندرستی را بر اساس کشورهای مختلف نشان می‌دهد. این نمودار مشخص می‌کند که کشورهای مختلف تا چه اندازه در این حوزه پژوهش کرده و مقالات آن‌ها چه میزان توجه و استناد دریافت کرده‌اند.

ایالات متحده و چین به‌عنوان کشورهای پیشرو در زمینه پژوهش‌های گردشگری تندرستی و اشتغالزایی ناشی از آن شناخته می‌شوند و مقالات منتشر شده در این کشورها به‌طور گسترده‌ای مورد استناد قرار گرفته‌اند. همچنین ترکیه، استرالیا، و بریتانیا نیز به‌عنوان مراکز مهم پژوهشی در این حوزه فعالیت می‌کنند. رشد توجه به پژوهش‌های گردشگری تندرستی در کشورهای مختلف نشان‌دهنده افزایش اهمیت این حوزه در سطح جهانی و رشد کارآفرینی‌های مرتبط است.

برترین مقالات بر اساس ارجاعات

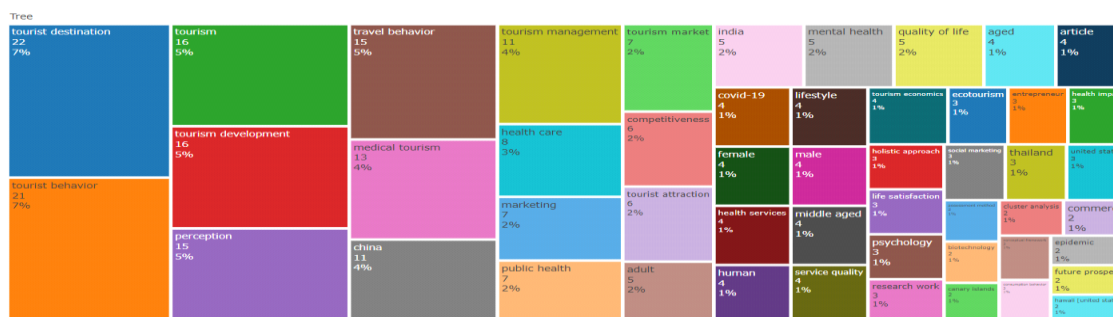

نمودار شماره ۱۰. مقالات با بیشترین استناد جهانی در زمینه کارآفرینی گردشگری تندرستی

نمودار ارائه شده مقالاتی را نمایش می‌دهد که بیشترین تعداد استنادهای جهانی (Global Citations) را در حوزه گردشگری تندرستی دریافت کرده‌اند. این نمودار مقالات کلیدی و تاثیرگذار در این حوزه را بر اساس تعداد استنادهای جهانی آن‌ها رتبه‌بندی می‌کند. این نمودار نشان می‌دهد که چندین مقاله کلیدی نقش برجسته‌ای در شکل‌گیری و توسعه ادبیات کارآفرینی گردشگری تندرستی داشته‌اند.

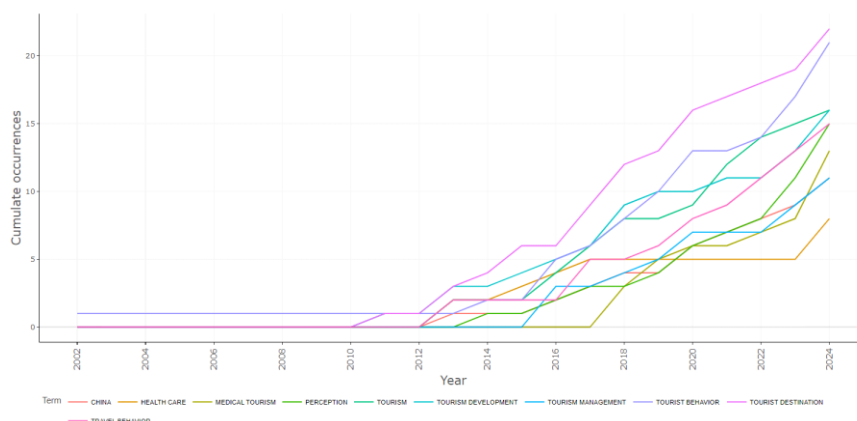
مقاله Wen, J. (2021) بیشترین استناد را دریافت کرده و تأثیر بسزایی در این حوزه داشته است. مقالات قدیمی‌تر مانند مقاله Mueller, H. (2001) نیز همچنان به‌عنوان منابع اصلی در این زمینه شناخته می‌شوند. این مقالات نه تنها پژوهش‌های جدید را تحت تأثیر قرار داده‌اند بلکه به توسعه بیشتر مطالعات کارآفرینی گردشگری تندرستی کمک کرده‌اند.

بیشترین کلمات تکرار شده

19 و سلامت روان نیز هر کدام با 2% فراوانی به بررسی تأثیرات این عوامل در این حوزه پرداخته‌اند. موضوعات دیگری مانند بازاریابی، سلامت عمومی، کیفیت زندگی و اکوتوریسم نیز با فراوانی کمتر، نقش خود را در بررسی جنبه‌های مختلف گردشگری تندرستی ایفا کرده‌اند. به طور کلی، این نمودار نشان می‌دهد که پژوهشگران بر جنبه‌های مختلفی مانند مقاصد، رفتار، سلامت و توسعه در این حوزه تمرکز دارند که به رشد و توسعه دانش گردشگری تندرستی کمک می‌کند.

روند کلمات پر تکرار در مقالات بر اساس زمان

نمودار شماره ۱۲. روند کلمات پر تکرار در مقالات بر اساس زمان

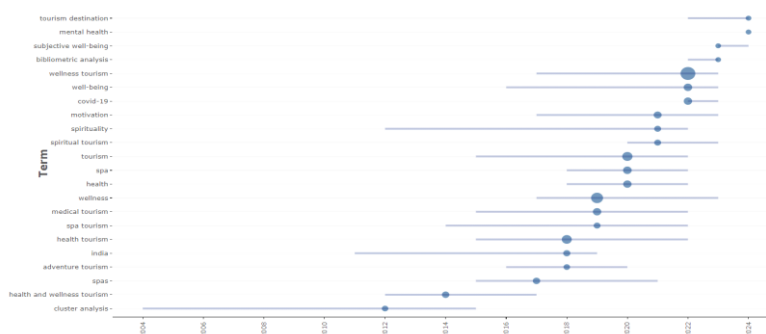
نمودار نشان‌دهنده روند تجمعی استفاده از کلمات کلیدی در مقالات مرتبط با گردشگری تندرستی و کارآفرینی حاصل از آن، از سال 2002 تا 2024 است. رفتار سفر از سال 2015 به بعد رشد چشمگیری داشته و نشان‌دهنده افزایش توجه به الگوهای سفر گردشگران در این حوزه است. مقاصد گردشگری نیز از سال 2013 به طور پیوسته رشد کرده و به یکی از موضوعات کلیدی تبدیل شده است، زیرا انتخاب مقصد مناسب در حوزه تندرستی اهمیت ویژه‌ای دارد.

توسعه گردشگری از سال 2014 به بعد روندی رو به رشد داشته و به بررسی برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های مرتبط با توسعه این حوزه می‌پردازد. همچنین، رفتار گردشگران و مدیریت گردشگری نیز از سال 2016 به بعد رشد قابل توجهی داشته‌اند، که نشان‌دهنده اهمیت درک نیازهای گردشگران و بهینه‌سازی خدمات گردشگری تندرستی است.

گردشگری پزشکی از سال 2012 به بعد با افزایش چشمگیری مواجه شده است و ترکیبی از خدمات درمانی و سفر را در بر می‌گیرد. در کنار آن، مراقبت‌های بهداشتی و ادراک نیز از موضوعات کلیدی هستند که به ترتیب به بررسی نقش خدمات بهداشتی و نحوه تجربه گردشگران از این خدمات می‌پردازند.

در نهایت، چین به عنوان یکی از کشورهای پیشرو در گردشگری تندرستی از سال 2016 به بعد توجه بیشتری در مقالات علمی به خود جلب کرده است. به طور کلی، این نمودار نشان می‌دهد که رفتار گردشگران، مقاصد گردشگری، توسعه و مدیریت گردشگری و کارآفرین ناشی از آن از مهم‌ترین موضوعات پژوهشی در حوزه گردشگری تندرستی هستند که در سال‌های اخیر به طور فزاینده‌ای مورد توجه قرار گرفته‌اند.

زمینه‌های تحقیقاتی پر تکرار

نمودار شماره ۱۳. توزیع زمانی استفاده از کلمات کلیدی مختلف در مقالات مرتبط با کارآفرینی گردشگری تندرستی

نمودار توزیع زمانی استفاده از کلمات کلیدی در مقالات مرتبط با کارآفرینی گردشگری تندرستی نشان می‌دهد که اصطلاحات کارآفرینی و گردشگری سلامت و تندرستی از سال 2010 به طور مداوم رشد کرده و یکی از حوزه‌های اصلی این پژوهش‌ها بوده است. گردشگری اسپا و گردشگری پزشکی نیز از سال 2012 به بعد به طور گسترده در مقالات استفاده شده‌اند و به‌ویژه گردشگری اسپا بخش مهمی از تحقیقات را تشکیل داده است. گردشگری تندرستی و رفاه از سال 2015 به شدت مورد توجه قرار گرفته‌اند که بیانگر افزایش علاقه پژوهشگران به بهبود سلامت جسمی و روانی از طریق گردشگری است. با شیوع کووید 19 از سال 2020، این موضوع به یکی از کلمات کلیدی برجسته در مقالات تبدیل شده و تأثیر این بیماری بر صنعت گردشگری و سلامت و میزان کارآفرینی و اشتغالزایی را بررسی کرده است. همچنین، از سال 2018 به بعد، سلامت روان و معنویت نیز به‌ویژه با توجه به بحران‌های جهانی بیشتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. گردشگری ماجراجویانه نیز از سال 2016 به عنوان ترکیبی از تجربه‌های ماجراجویانه و تندرستی وارد ادبیات علمی شده است. در کنار این موارد، ابزارهای تحلیلی مانند تحلیل خوشه‌ای و تحلیل علم‌سنجی از سال 2014 به شناسایی روندهای کلیدی در این حوزه کمک کرده‌اند. به‌طور کلی، این نمودار نشان‌دهنده افزایش توجه به موضوعات مرتبط با سلامت جسمی، روانی، و معنوی در گردشگری تندرستی در سال‌های اخیر است، به‌ویژه با تأثیرات بحران‌هایی مانند کووید 19 و تغییرات در نیازهای روانی و معنوی گردشگران. میزان کارآفرینی در فضای مجازی نیز برای گردشگری تندرستی نیز مورد توجه قرار گرفته است.

شبکه هم واژگانی

نمودار شماره ۱۴. هم واژگانی کارآفرینی گردشگری تندرستی در مقالات

نمودار هم‌واژگانی نشان می‌دهد که گردشگری تندرستی (Wellness Tourism)، تندرستی (Wellness) و کارآفرینی ناشی از آن در زیست بوم کشورها، در مرکز تحقیقات این حوزه قرار دارند و با بسیاری از موضوعات کلیدی دیگر مرتبط هستند. گردشگری

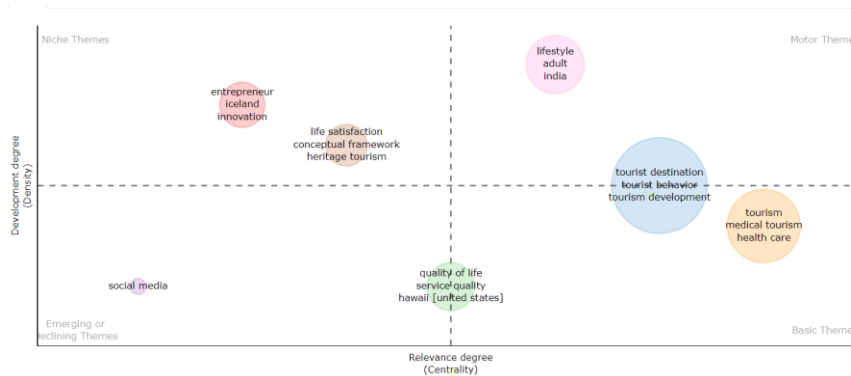
تندرستی با مفاهیمی مانند گردشگری اسپا، تجربه گردشگری، سبک زندگی، کارآفرینی و رضایت گردشگران در ارتباط است که نشان می‌دهد تمرکز پژوهشگران بر عواملی است که به بهبود تجربه تندرستی گردشگران کمک می‌کنند.

از سوی دیگر، تندرستی به عنوان یک مفهوم کلیدی با موضوعاتی مانند رفاه، کیفیت زندگی و رفاه ذهنی مرتبط است، که بر اهمیت سلامت جسمی و روانی در تحقیقات گردشگری تندرستی تأکید دارد. گردشگری اسپا نیز به طور نزدیک با گردشگری تندرستی و انگیزه مرتبط است و نقش مهمی در تجربه‌های تندرستی و ایجاد اشتغال و درآمدزایی دارد.

همچنین، گردشگری معنوی و معنویت به عنوان بخشی از گردشگری تندرستی، در کنار کارآفرینی، جنبه‌های جسمی و جنبه‌های معنوی سفر را نیز شامل می‌شود. موضوعاتی مانند نوآوری و بخش‌بندی بازار نشان می‌دهند که تحقیقات بازار و نوآوری نقش مهمی در توسعه این حوزه ایفا کرده‌اند.

تأثیر کووید 19- نیز در این نقشه دیده می‌شود و ارتباط آن با پایداری و تجربه گردشگری بیانگر این است که بحران‌های جهانی مانند کووید 19- توجه بیشتری به اهمیت پایداری و تجربه گردشگری در این حوزه جلب کرده‌اند. به طور کلی، این نقشه نشان می‌دهد که گردشگری تندرستی با طیف وسیعی از موضوعات مرتبط است که به توسعه و گسترش ادبیات علمی این حوزه کمک کرده‌اند.

تحلیل موضوعی کارآفرینی گردشگری تندرستی

نمودار شماره ۱۵. نمودار تحلیل موضوعی در حوزه کارآفرینی گردشگری تندرستی

نمودار تحلیل موضوعی (Thematic Map) موضوعات مرتبط با گردشگری تندرستی را در چهار بخش مختلف دسته‌بندی می‌کند. موضوعات محرک شامل موضوعاتی مانند مقاصد گردشگری، رفتار گردشگران و توسعه گردشگری است که هم از نظر ارتباط و هم از نظر توسعه در سطح بالایی قرار دارند و به عنوان محورهای اصلی پژوهش در گردشگری تندرستی شناخته می‌شوند. این موضوعات به طور مداوم در حال رشد و توسعه هستند.

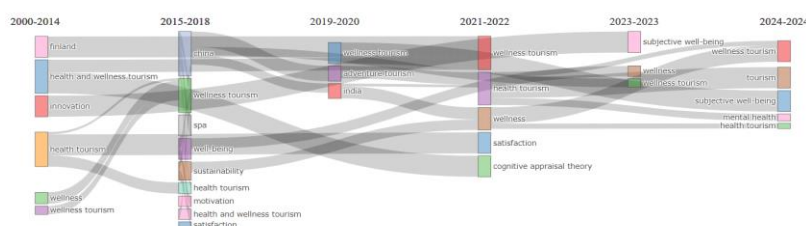
موضوعات اساسی مانند گردشگری، گردشگری پزشکی و مراقبت‌های بهداشتی پایه‌های اصلی این حوزه محسوب می‌شوند. این موضوعات ارتباط بالایی با ادبیات علمی دارند و به عنوان مفاهیم تثبیت‌شده در حوزه گردشگری تندرستی شناخته می‌شوند، اگرچه به اندازه موضوعات محرک در حال توسعه نیستند.

موضوعات تخصصی مانند نوآوری، کارآفرینی و گردشگری میراث در حال رشد هستند و با وجود اینکه ارتباط کمتری با موضوعات اصلی دارند، به عنوان حوزه‌های نوظهور در پژوهش‌های گردشگری تندرستی مورد توجه قرار گرفته‌اند. این موضوعات ممکن است در آینده اهمیت بیشتری پیدا کنند.

در نهایت، رسانه‌های اجتماعی در بخش موضوعات در حال ظهور یا افول قرار دارد. این موضوع هنوز توجه چندانی در حوزه گردشگری تندرستی جلب نکرده و یا به عنوان یک موضوع در حال افول یا در حال ظهور محسوب می‌شود.

به‌طور کلی، این تحلیل نشان می‌دهد که موضوعات کلیدی در گردشگری تندرستی شامل مقاصد و رفتار گردشگران هستند که به‌طور مداوم در حال توسعه‌اند. از سوی دیگر، موضوعات اساسی مانند گردشگری پزشکی پایه‌های تثبیت‌شده‌ای در این حوزه دارند و موضوعات نوآورانه در حال گسترش هستند. این نقشه به خوبی نشان‌دهنده توزیع و اهمیت موضوعات مختلف در پژوهش‌های کارآفرینی گردشگری تندرستی است.

روند تحولات کلمات کلیدی در مقالات کارآفرینی گردشگری تندرستی

نمودار شماره ۱۶. تحولات کلمات کلیدی در مقالات مرتبط با کارآفرینی گردشگری تندرستی از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴

نمودار تحولات کلمات کلیدی در مقالات مرتبط با کارآفرینی گردشگری تندرستی از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ نشان‌دهنده تغییرات و گسترش موضوعات در این حوزه است. در دوره ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۴، موضوعاتی مانند تندرستی (Wellness)، (Wellness Tourism) و گردشگری سلامت به‌عنوان پایه‌های اصلی این حوزه مطرح بودند. همچنین، کشور فنلاند به‌عنوان یکی از مراکز اصلی پژوهش در این دوره شناخته شد و مفاهیمی مانند نوآوری نیز در این دوره اهمیت داشتند. در دوره ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸، مفاهیم جدیدی مانند پایداری (Sustainability)، رفاه (Well-being)، گردشگری سلامت (Health Tourism) به پژوهش‌ها افزوده شدند. در این دوره، توجه بیشتری به پایداری و رفاه در سفرهای تندرستی شد. همچنین، مفاهیمی مانند انگیزه (Motivation) و رضایت (Satisfaction) نیز به بررسی رفتار گردشگران در این حوزه پرداختند. در دوره ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰، گردشگری تندرستی همچنان یکی از موضوعات اصلی باقی ماند، اما موضوعات جدیدی مانند گردشگری معنوی (Spiritual Tourism) و کارآفرینی حاصل از این فعالیت و همچنین هند (India) به ادبیات علمی وارد شدند. این تغییر نشان‌دهنده رشد گردشگری تندرستی در مناطق جدید و افزایش توجه به ابعاد معنوی سفرهای تندرستی و به تبع، اشتغالزایی در زیست بوم مناطق بود.

در دوره ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۲، علاوه بر تداوم موضوعات قبلی، مفاهیمی مانند نظریه ارزیابی شناختی (Cognitive Appraisal Theory) به بررسی تأثیرات روان‌شناختی سفرها پرداخته است. همچنین، رضایت به‌عنوان یکی از عناصر کلیدی تجربه سفرهای تندرستی مطرح باقی مانده است.

در دوره ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۴، موضوعاتی مانند سلامت روان (Mental Health)، رفاه ذهنی (Subjective Well-being)، گردشگری تندرستی و اشتغال حاصل از آن، همچنان محور پژوهش‌ها قرار دارند. افزایش توجه به سلامت روان و رفاه ذهنی نشان‌دهنده اهمیت بیشتر به تأثیرات روان‌شناختی و ذهنی سفرهای تندرستی در سال‌های اخیر است.

به‌طور کلی، این نمودار نشان می‌دهد که در هر دوره زمانی، موضوعات مرتبط با گردشگری تندرستی توسعه یافته‌اند و از تمرکز اولیه بر تندرستی و نوآوری به موضوعات گسترده‌تری مانند پایداری، معنویت و سلامت روان گسترش پیدا کرده‌اند. این تغییرات نشان‌دهنده رشد مداوم و تکامل پژوهش‌ها در این حوزه و ارتباط آن با کارآفرینی است.

شبکه همکاری نویسندگان

با توجه به یافته‌های این مطالعه در مورد زیست بوم کارآفرینی گردشگری تندرستی، پیشنهادهای برای پژوهش‌های آتی و توسعه این حوزه ارائه می‌شود:

۱. تمرکز بیشتر بر ابعاد روان‌شناختی گردشگری تندرستی در زیست بوم کشور. با توجه به افزایش توجه به مفاهیمی مانند سلامت روان و رفاه ذهنی در سال‌های اخیر، پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آینده به بررسی دقیق‌تر تأثیرات روان‌شناختی سفرهای تندرستی بر گردشگران بپردازند. این موضوع به عنوان یکی از ابعاد گردشگری می‌تواند به پرورش افراد متخصص و تکمیل‌کننده خدمات گردشگری منجر شده و یک کارآفرینی جدید را شامل شود. به‌ویژه مطالعه نقش استرس‌زدایی، آرامش ذهنی و بهبود سلامت روانی از طریق تجربه‌های تندرستی می‌تواند ابعاد جدیدی به ادبیات علمی این حوزه اضافه کند.
  ۲. تحلیل عمیق‌تر در مورد زیست بوم پایداری و گردشگری تندرستی و کارآفرینی ناشی از آن. با توجه به اهمیت فزاینده پایداری در تمامی بخش‌های گردشگری، تحقیقات بیشتری در زمینه تأثیرات گردشگری تندرستی بر محیط زیست و جوامع محلی ضروری است. پژوهشگران می‌توانند راهکارهایی برای توسعه پایدار گردشگری تندرستی ارائه دهند که هم به نفع محیط زیست و هم بهبود اقتصاد محلی باشد. این موضوع در مناطق خاصی از زیست بوم کشور قابلیت اجرایی داشته و می‌تواند بر ایجاد کارگروهی مرتبط با آن منجر شود.
  ۳. بررسی بیشتر کشورهای نوظهور در گردشگری تندرستی و مقایسه زیست بوم سایر کشور و انطباق آن با وجوه مشترک ایران. مطالعات بیشتر در مورد نقش کشورهای در حال توسعه و مناطق نوظهور، مانند هند و جنوب شرق آسیا، در صنعت گردشگری تندرستی در کشورهای موردنظر و چگونگی درآمدزایی با توجه به اشتغالزایی و تعریف کارآفرینی در آن کشورها و استفاده از تجربیات آنها برای بومی‌سازی ایرانی ضروری است. این مناطق به دلیل منابع طبیعی غنی و فرهنگ‌های متنوع می‌توانند مقصدهای برجسته‌ای برای گردشگری تندرستی باشند. همچنین، بررسی سیاست‌ها و برنامه‌های حمایتی دولت‌ها برای توسعه این صنعت می‌تواند به بهبود و گسترش آن کمک کند و در حوزه پژوهشی و عملیاتی برنامه هفتم ایران نیز مورد استفاده قرار گیرد.
  ۴. توجه بیشتر به نوآوری و تکنولوژی در زیست بوم کارآفرینی گردشگری تندرستی: با پیشرفت تکنولوژی، امکانات جدیدی برای بهبود تجربه‌های گردشگری تندرستی فراهم شده است. پژوهش‌های آینده می‌توانند به بررسی نقش فناوری‌های نوین مانند اپلیکیشن‌های سلامت، هوش مصنوعی و واقعیت مجازی در ارائه خدمات تندرستی و بهبود تجربه گردشگران بپردازند. این نوآوری‌ها می‌تواند باعث ایجاد مزیت رقابتی برای مقاصد گردشگری و ارتقاء جایگاه کارآفرینی ایران در دیده بان جهانی شوند.
  ۵. افزایش همکاری‌های بین‌المللی: با توجه به اهمیت همکاری‌های بین‌المللی در این حوزه، پیشنهاد می‌شود پژوهشگران به افزایش مشارکت‌های جهانی و بین‌المللی بپردازند. این همکاری‌ها می‌تواند به تبادل اطلاعات، تجربیات و منابع کمک کرده و نتایج مفیدی برای توسعه این صنعت در سطح جهانی به همراه داشته باشد. توجه به دیپلماسی کارآفرینی گردشگری ورزشی و تندرستی، یکی از ضروریاتی است که ایران با داشتن زیست بوم متنوع، می‌تواند از آن بهره‌برداری نماید.
- با توجه به رشد سریع گردشگری تندرستی و افزایش تقاضا برای خدمات مرتبط با سلامت و رفاه، این پیشنهادات می‌تواند به بهبود کیفیت خدمات و توسعه بیشتر این صنعت و رشد کارآفرینی کمک کند و مسیرهای جدیدی برای پژوهشگران و سیاست‌گذاران در این حوزه فراهم سازد.

منابع

- احمدپور داریانی، محمود، محمد کاظمی، رضا، خادمی، مهدی، و رضائی، رضا (۱۳۹۸). شناسایی و تحلیل عوامل پیش برنده ارتقاء جذابیت مقصد جهت توسعه کسب و کارهای گردشگری پزشکی. *فصلنامه علمی پژوهشی توسعه کارآفرینی*. ۱۲(۴). ۴۸۴-۵۰۰.
- پیشنمیزی رستم‌کلائی، محمدابراهیم، ایازی رستم‌کلائی، زاهره. (۱۳۹۹). شاخص‌های گردشگری سلامت بر پایه حلال. *پژوهشنامه حلال* ۳(۴). ۵۴-۶۶.

حقیقی، سعید و همکاران (۱۳۸۶). توسعه گردشگری سلامت و تاثیرات آن بر اقتصاد ملی. پژوهش‌های نوین در مدیریت سلامت، ۱۸(۱)، ۳۳-۲۰.

صالحی، گلچین؛ فیضی، سعیده (۱۳۹۷) ایجاد مرکز هالوترایی نمک درمانی در حاشیه دریاچه ارومیه با رویکرد توریسم درمانی پایدار. اولین کنگره بین‌المللی افق‌های جدید در معماری و شهرسازی، تهران.

- Dahanayake, S., Wanninayake, B., & Ranasinghe, R. (2022). Memorable experience studies in wellness tourism: Systematic review & bibliometric analysis. *International Journal of Spa and Wellness*, 6(1), 28-53. <https://doi.org/10.1080/24721735.2022.1234567>
- Gulyas, G., & Molnar, E. (2023). Wellness tourism management research: A bibliometric analysis. *Management & Marketing*, 18(1), 172-191. <https://doi.org/10.2478/mmcks-2023-0012>
- Hillier, D., Fewell, F., Cann, W., & Shephard, V. (2005). Wellness at work: Enhancing the quality of our working lives. *International Review of Psychiatry*, 17(5), 419-431. <https://doi.org/10.1080/09540260500238363>
- Köseoglu, M. A., Rahimi, R., Okumus, F., & Liu, J. (2016). Bibliometric studies in tourism. *Annals of Tourism Research*, 61, 180-198. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2016.10.006>
- Majeed, S., & Kim, W. G. (2022). Emerging trends in wellness tourism: A scoping review. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*. <https://doi.org/10.1108/JHTI-12-2021-0345>
- Mohanani, M., & Shekhar, S. (2022). Bibliometric analysis of publications on wellness tourism. *Turyzm/Tourism*, 32(2), 45-60. <https://doi.org/10.2478/tour-2022-0004>
- Pessot, E., Spoladore, D., Zangiacomi, A., & Sacco, M. (2021). Natural resources in health tourism: A systematic literature review. *Sustainability*, 13(5), 2661. <https://doi.org/10.3390/su13052661>
- Sachin, A., & Dash, S. (2022). A systematic review on implications of biophilic design as a salutogenic approach to wellness tourism. *ECS Transactions*, 107(1), 12345-12356. <https://doi.org/10.1149/10701.12345ecst>
- Suban, S. A. (2022). Bibliometric analysis on wellness tourism: Citation and co-citation analysis. *International Hospitality Review*, 36(2), 123-140. <https://doi.org/10.1108/IHR-12-2021-0034>
- Vong, C., Rita, P., & António, N. (2021). Health-related crises in tourism destination management: A systematic review. *Sustainability*, 13(12), 6789. <https://doi.org/10.3390/su13126789>
- Zhong, L., Deng, B., Morrison, A., Coca-Stefaniak, J. A., & Yang, L. (2021). Medical, health, and wellness tourism research—A review of the literature (1970–2020) and research agenda. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(19), 10875. <https://doi.org/10.3390/ijerph181910875>